

Αίγλη Δημόγλου

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Από τον 19ο στον 21ο αιώνα

ΚΕΡΚΥΡΑ
ε κ δ ό σ ε ι ς

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Από τον 19ο στον 21ο αιώνα

© Copyright: Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ Μονοπρόσωπη ΕΠΕ και Αίγλη Δημόγλου
Δεκέμβριος 2005
ISBN: 960-8386-37-3

Παραγωγή: Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ

Συγκέντρωση-τεκμηρίωση υλικού παρουσίασης επιχειρήσεων και φορέων: Ευγένιος Παπαδόπουλος
Επιμέλεια φωτογραφικού υλικού: Γιώργος Σουλακούδης
Συντονισμός: Έφη Ανδρικοπούλου
Υπεύθυνος παραγωγής: Γιώργος Μανιατογιάννης

Σχεδιασμός - σελιδοποίηση - καλλιτεχνική επιμέλεια: Ατελιέ ΚΕΡΚΥΡΑ
- Καλλιτεχνική επιμέλεια - εξώφυλλο: Λευτέρης Μαλαγάρης
- Επεξεργασία φωτογραφικού υλικού: Γιώργος Μανιατογιάννης

Κεντρική διάθεση:

ΚΕΡΚΥΡΑ **bookstore**
ε κ δ ό σ ε ι ς **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ**

Βλαχάβα 6-8, 105 51 Αθήνα
Τηλ.: 210-32 44 102, 210-33 14 714, fax: 210-32 30 338
www.oikonomiki.gr, sales@oikonomiki.gr
www.bookstore-oikonomiki.gr, bookstore@oikonomiki.gr

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη και της συγγραφέως.

Αίγλη Δημόγλου

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Από τον 19ο στον 21ο αιώνα

ΚΕΡΚΥΡΑ

ε κ δ ό σ ε ι ς

ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΧΟΡΗΓΟΙ

Μέλος του Ομίλου **Lafarge**

ΜΕΤΚΑ
ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του Θανάση Σαμαρά, διευθυντή της εφημερίδας <i>Η Θεσσαλία</i>	9
---	---

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΟ Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Από την ένταξη στο ελληνικό κράτος (1881) έως και το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1944)	11
Οι ιδιαίτερες προϋποθέσεις της βιομηχανικής ανάπτυξης	12
Η οικονομική παράδοση του Πηλίου	12
Ο εκσυγχρονισμός της συγκοινωνίας	18
α. Οι σιδηρόδρομοι	18
β. Τα λιμενικά έργα	22
Το εμπόριο: Ο πρόδρομος της ανάπτυξης του Βόλου	25
Η διαμόρφωση του εργατικού δυναμικού	33
Η φυσιογνωμία των κεφαλαιούχων	38
Η γένεση της βιομηχανίας και οι φάσεις ανάπτυξης και κάμψης	42
Η μεταπολεμική περίοδος	60
Οι συνέπειες του πολέμου	61
Ο νέος κύκλος της βιομηχανικής άνθησης της περιοχής	70
Η «αποβιομηχάνιση»	81
ΕΠΙΜΕΤΡΟ: Από τον 20ό στον 21ο αιώνα	83
Σημειώσεις Α΄ μέρους	90

ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Συνολική κατάσταση επιχειρήσεων-μελών Επιμελητηρίου	101
Παρουσίαση επιχειρήσεων	109
ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ	110
Αγροτικός Συνεταιρισμός Ζαγοράς Πηλίου	114

Αγροτικός Παραγωγικός Συνεταιρισμός Νέας Αγχιάλου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»	117
ΕΨΑ Α.Ε.	119
Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Βόλου	122
ΜΥΛΟΙ ΛΟΥΛΗ Α.Ε.	124
ΒΙΑΛΚΟ - ΣΚΟΥΡΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.	129
Ν. ΛΕΒΕΝΤΕΡΗΣ Α.Ε.	131
Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Αλμυρού	132
ΒΙΣ - Βιομηχανία Συσκευασιών Α.Ε.	135
ΒΙΟΣΩΛ ΑΒΕ	136
ΕΑΣ Πηλίου & Βορείων Σποράδων	139
ΕΥΡΗΚΑ ΕΛΛΑΣ	140
Μεταλλικά Κατασκευαί Ελλάδος (ΜΕΤΚΑ) Α.Ε.	141
Χαλυβουργία Θεσσαλίας ΑΣΕΕ	145
ΤΣΑΝΤΙΛΗΣ Α.Ε.	149
Όμιλος εταιρειών ΙΜΑΣ	152
KONTI HELLAS, Arcelor Group	154
COCA-COLA Ελληνική Εταιρεία Εμφιαλώσεως Α.Ε.	156
ΝΕΑ ΜΗΝΤΙΑ Α.Ε.	158
VPI Α.Ε. (Volos Pet Industry)	160
ΝΙΚ. ΚΙΟΛΕΪΔΗΣ ΑΕΒΕ	161
SOVOL Α.Ε.	163
Σημειώσεις Β΄ μέρους	165

ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Εμπορικός Σύλλογος Βόλου - Ν. Ιωνίας	167
Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Βόλου	168
Επιμελητήριο Μαγνησίας	170
Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας – Τμήμα Μαγνησίας	172
Σύνδεσμος Βιομηχάνων Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδος	175
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	177
ΕΒΕΤΑΜ Α.Ε.	181

Κέντρο Ενίσχυσης Δομών Μεταφοράς Τεχνολογίας & Προώθησης Καινοτομίας	186
Εταιρία Ανάπτυξης Πηλίου Α.Ε. (ΕΑΠ)	187
Αναπτυξιακή Εταιρεία Μαγνησίας Α.Ε. (ΑΝΕΜ)	190
Εταιρεία Ανάπτυξης Επιμελητηρίου Μαγνησίας	193
Κέντρο Υποστήριξης της Απασχόλησης-ΚΥΑ/Δημοτικός Εκπαιδευτικός Οργανισμός Βόλου (ΔΕΟΒ)	195
Οργανισμός Λιμένος Βόλου Α.Ε.	200
Κέντρο Υποδοχής Επενδυτών Μαγνησίας (ΚΥΕ)	202

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

205

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Αθλητικοί χώροι	211
Ασφαλιστικοί οργανισμοί	212
Δημόσιες υπηρεσίες	212
Εκπαίδευση	213
Κοινωνοφελείς οργανισμοί	213
Μεταφορές	214
ΜΜΕ	214
Αρχαιολογικοί χώροι	214
Πολιτιστικοί - Συνεδριακοί χώροι	215
Τοπική Αυτοδιοίκηση	216
Τοπικοί φορείς	217
Τουρισμός	217
Τράπεζες	218
Υγεία	219
Βιβλιογραφία	220
Ευρετήριο	225

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τύχη αγαθή έφερε την ιδέα της Αλεξάνδρας Κ. Βοβολίνη-Λασκαρίδη να συναντήσει τη στερεή και τεκμηριωμένη άποψη της Αίγλης Δημόγλου, ιστορικού και διευθύντριας του Δημοτικού Κέντρου Ιστορίας του Δήμου Βόλου.

Έτσι, γεννήθηκε η έκδοση του βιβλίου που αφορά τη βιομηχανία στο Νομό Μαγνησίας.

Λέμε τύχη αγαθή, γιατί μόνον ένας ιστορικός μπορεί να ανοίξει τη συζήτηση, το διάλογο γύρω από την εξέλιξη της βιομηχανίας στη Μαγνησία και να οδηγήσει σε συμπεράσματα για το δέον γενέσθαι μετά την οριστική(;) κάμψη. Ένας ιστορικός που γνωρίζει την πόλη, παλιά και νέα, που περπατά σ' αυτήν, συνομιλεί με τους ανθρώπους της, που μπορεί να διακρίνει την ατομική προσφορά και τη συλλογική συνεισφορά. Το σπουδαιότερο, να τη συνθέσει.

Γνωρίζει, με άλλα λόγια, την ιστορική εξέλιξη της πόλης.

Δημιούργημα εμπόρων ο Βόλος.

Ξεκίνησε ως οικισμός στα μέσα του 19ου αιώνα, για να μετεξελιχθεί σε μεγάλη αστική πόλη αρχές του 20ού αιώνα και να καταστεί πρωτοπόρος τόσο στην οικονομία όσο και στον πολιτισμό.

En αρχή ην η επικοινωνία. Οι ανοιχτοί ορίζοντες της πόλης. Το λιμάνι, ο σιδηρόδρομος.

Η σύμπτωση: αστική προοδευτική τάξη και πρωτοπόροι εργάτες.

Αποτέλεσμα: ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της πόλης, μιας πόλης ανοιχτής στα ιδεολογικά και πολιτικά προοδευτικά ρεύματα της εποχής, και η οικονομική ευημερία.

Η Αίγλη Δημόγλου παραθέτει τα στοιχεία. Αναφέρει τα ονόματα. Αφηγείται.

Το λιμάνι, βασική παράμετρος της άνθησης για 100 χρόνια, απομονωμένο και υποβαθμισμένο σήμερα.

Η διαρκής αναζήτηση. Το αίτημα για σιδηροδρομική και οδική σύνδεση του Βόλου με την Ηγουμενίτσα και την Κοζάνη διατυπωμένο από το 1965 παραμένει επί 40 χρόνια

ανεκπλήρωτο. Οι δρόμοι που έκλεισαν ή που κλείνουν.

Εσωστρέφεια: Είναι χαρακτηριστικό ότι οι δραστηριότητες που αφορούν το στομάχι και την ψυχή των κατοίκων της πόλης ξαναγυρίζουν στα όρια του πρώτου οικισμού. Επιστροφή για νέο ξεκίνημα; Ή αποδοχή τετελεσμένων;

Η Αίγλη Δημόγλου, ως ιστορικός, δεν υπερβαίνει τα όρια της επιστήμης που υπηρετεί. Κάνει διάλογο για όλα όσα συνέβησαν στην πόλη. Εμμέσως όμως προτρέπει να αρχίσει ένας διάλογος για τις προοπτικές της πόλης και της Μαγνησίας.

Η συγγραφέας και η εκδότης, αφού μας δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσουμε και να θυμηθούμε, προτρέπει να αναλογιστούμε αν οι αντικειμενικές καταστάσεις που επέτρεψαν τη μεγάλη βιομηχανική πρόοδο της Μαγνησίας υπάρχουν και σήμερα. Αν απουσιάζει ο υποκειμενικός παράγοντας. Γιατί μπορεί ο Βόλος από πόλη με βιομηχανία να μετατράπηκε σε βιομηχανική πόλη εξαιτίας πολλών παραγόντων, όμως δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η εξέλιξη αυτή ήταν κυρίως έργο ανθρώπων, πρωτοπόρων οραματιστών. Πολιτικών, επιχειρηματιών και εργατών.

Η συγγραφέας αντιμετωπίζει το σήμερα και το αύριο με αισιοδοξία. Για πολλούς όμως το ερώτημα παραμένει.

Ο Βόλος και η Μαγνησία αποχαιρέτισαν την Αλεξάνδρεια; Αν ναι, θα την ξαναβρούν; Το ερέθισμα για την αναζήτηση της απάντησης μας τη δίνει το βιβλίο. Και γι' αυτό πρέπει να ευχαριστήσουμε την εκδότρια και τη συγγραφέα τύποις και ουσία. Να αναζητήσουμε πολιτικοί και πολίτες το μέλλον της Μαγνησίας.

Θανάσης Σαμαράς
Δημοσιογράφος & διευθυντής της εφημερίδας *Η Θεσσαλία*
Δεκέμβριος 2005

Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Από την ένταξη στο ελληνικό κράτος (1881)
έως και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1944)

Στη διαμόρφωση του βιομηχανικού τοπίου στο νομό Μαγνησίας ο Βόλος κατέχει εξέχουσα θέση. Ο οικισμός του ξεκίνησε γύρω στα 1840, χάρη στην πρωτοβουλία μιας ομάδας εμπόρων προερχομένων από το Πήλιο αλλά και από τα γνωστά τότε κέντρα του παροικιακού ελληνισμού. Έως αυτή την περίοδο, στην ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας κυριαρχούσαν δύο πόλοι, οι οποίοι συγκέντρωναν το σύνολο των δραστηριοτήτων της: Το κάστρο, στη σημερινή συνοικία των Αγίων Θεοδώρων, έδρα της οθωμανικής διοίκησης, και οι οικισμοί του Πηλίου, σημαντικά κέντρα του ανερχόμενου εμπορίου και της παιδείας του νέου ελληνισμού. Η δημιουργία του Βόλου, με βασικό σκοπό την εμπορική εκμετάλλευση του λιμανιού του, οδήγησε στην υποβάθμιση της σημασίας των παραπάνω πόλων, ο ίδιος όμως ανεδείχθη σε οικονομικό κέντρο της θεσσαλικής ενδοχώρας κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την ένταξή του στο ελληνικό κράτος το 1881.

Το εμπόριο, η βασική συνιστώσα της συγκρότησης της πόλης, λειτούργησε ως καταλύτης για τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής φυσιογνωμίας της καθώς και για την επίσπευση των απαραίτητων συγκοινωνιακών υποδομών, όπως ήταν η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου και τα λιμενικά έργα. Επίσης, η οικονομική ανάπτυξη, που προήλθε από το ρόλο της ως διαμετακομιστικού κέντρου της Θεσσαλίας, συνέβαλε στην προσέλκυση κατοίκων από άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις –προσφορά κεφαλαίων και εργασίας– για το

*Άποψη της πόλης το 1881 (χαρακτικό), Κολιού Νίτσα,
Τυπο-φωτο-γραφικό πανόραμα του Βόλου, Βόλος 1991*

μετασχηματισμό της σε βιομηχανικό κέντρο της ελληνικής περιφέρειας το οποίο άκμασε στο μεσοπόλεμο.

Οι ιδιαίτερες προϋποθέσεις της βιομηχανικής ανάπτυξης

Η οικονομική παράδοση του Πηλίου

Το Πήλιο βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Θεσσαλίας, σχηματίζοντας μια χερσόνησο η οποία εκτείνεται μεταξύ του Αιγαίου Πελάγους και του Παγασητικού κόλπου. Βουνό γνωστό από τη μυθολογική παράδοση,¹ φαίνεται να ξαναβρίσκει την αίγλη του τον τελευταίο αιώνα της τουρκικής κατάκτησης.

Οι πρώτες μαρτυρίες για μόνιμη ανθρώπινη παρουσία στην περιοχή² συναντώνται το 10ο αιώνα μ.Χ., όταν ιδρύθηκαν τα πρώτα μοναστήρια. Η κατοίκησή της, όμως, άρχισε πολύ αργότερα, την τελευταία περίοδο του Βυζαντίου, από αγροτικούς πληθυσμούς των πεδιάδων, οι οποίοι βρήκαν εκεί καταφύγιο από τις αλλεπάλληλες εισβολές, ενώ η οίκησή της εντάθηκε μετά την τουρκική κατάκτηση.³

Στην Τουρκοκρατία το Πήλιο ήταν διαιρεμένο σε βακούφια και χάσια.⁴ Τα βακούφια⁵

*Τα Λεχώνια Πυλίου περί το 1910
(φωτ. Στ. Στουρνάρας,
αρχείο Α. Ι. Τζαμτζή)*

ήταν συγκροτημένα σε αυτοδιοικούμενες κοινότητες, οι οποίες υπάγονταν απευθείας στην Πύλη και απολάμβαναν ένα ιδιαίτερο καθεστώς διοικητικής και οικονομικής αυτονομίας. Είχαν ξεχωριστή διοίκηση και αναγνώριζαν τη Μακρινίτσα⁶ ως «μητρόπολη» τους, διατηρώντας όμως και τους προεστούς τους. Τα χάσια δεν είχαν ενιαία διοίκηση, αφού το καθένα ανήκε σε δικό του «προστάτη», με αποτέλεσμα να διοικείται ανάλογα με τις διαθέσεις αυτού.⁷ Το καθεστώς αυτό διατηρήθηκε ως το 1840, οπότε καταργήθηκε η

παραπάνω διαίρεση και όλες οι κοινότητες υπάχθηκαν στον Τούρκο διοικητή που έδρευε στο κάστρο του Βόλου.⁸

Αν και η περιοχή είναι ιδιαίτερα εύφορη, η γεωφυσική της κατανομή είναι τέτοια που δεν επιτρέπει την ύπαρξη εκτεταμένων αγροτικών καλλιεργειών. Τα βασικά της προϊόντα,⁹ η ελιά, τα φρούτα (μήλα, αχλάδια, σύκα, κεράσια, σταφύλια) και τα κηπευτικά, δεν επαρκούσαν για την επιβίωση του πληθυσμού που ολοένα αυξανόταν,¹⁰ ιδιαίτερα κατά το τέλος του 18ου αιώνα και τις αρχές του 19ου. Σε ορισμένες περιοχές ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και την καλλιέργεια δημητριακών, τα οποία συνήθως με δυσκολία κάλυπταν τις διατροφικές ανάγκες των κατοίκων, ενώ καλλιεργούσαν, επίσης, λινάρι και βαμβάκι.

Η αδυναμία της αγροτικής παραγωγής να δημιουργήσει συνθήκες αυτάρκειας για τον πληθυσμό, σε συνάρτηση με σειρά άλλων παραγόντων, όπως το καθεστώς προνομίων που απολάμβαναν οι κοινότητες, η ύπαρξη φυσικών λιμανιών¹¹ στην περιοχή, η γειτνίασή τους με το λιμάνι του Βόλου, καθώς και η αφθονία εργατικού δυναμικού, λειτούργησαν ως καταλύτες για την οικονομική ανάπτυξη του Πηλίου, η οποία βασίστηκε στην εξαγωγή των προϊόντων της τοπικής οικοτεχνίας, στο εμπόριο και στη ναυτιλία. Ακόμη, τα γεγονότα της γαλλικής επανάστασης και οι αγγλογαλλικοί πόλεμοι που επακολούθησαν δημιούργησαν ευνοϊκή συγκυρία για την ανάπτυξη του ελληνικού εμπορίου, από την οποία επωφελήθηκε και το Πήλιο γνωρίζοντας σημαντική οικονομική άνθηση.

Έτσι, κατά τη διάρκεια του 18ου αιώνα, περίοδο που, όπως επισημάνθηκε, παρατηρείται κύμα μετανάστευσης προς την περιοχή, αρχίζει¹² η μαζική παραγωγή και η διάθεση προϊόντων των τοπικών μεταποιητικών εργαστηρίων.¹³ Με τη μεταποιητική δραστηριότητα απασχολούνταν συνήθως όλα τα μέλη της οικογένειας και αποτελούσε τη βασική οικονομική πηγή για τις περισσότερες κοινότητες. Κύριο αλλά και φημισμένο προϊόν της τοπικής οικοτεχνίας ήταν το μετάξι, το οποίο παραγόταν στα περισσότερα χωριά.¹⁴ Ακολουθούσαν τα περίφημα σκουτιά, οι «καπότες» της Ζαγοράς, τα προϊόντα δέρματος (γαϊτάνια, κορδόνια, παπούτσια, δισάκια) που κατασκευάζονταν στη Μακρινίτσα και στην Πορταριά και τα βαμβακερά νήματα.¹⁵

ΠΗΛΙΟΝ. ΠΟΡΤΑΡΙΑ
Panorama de Portaria. Village du Péliou

Η Πορταριά Πηλίου
(φωτ. Στ. Στουρνάρας,
αρχείο Α. Ι. Τζαμιτζή)

Χαρακτηριστικά μεγέθη για τη μέση παραγωγή και τη διακίνηση των προϊόντων του Πηλίου τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αιώνα δίνει ο Γάλλος πρόξενος Φελίξ Μπωζούρ:¹⁶ Υπολογίζει ότι η μέση ετήσια παραγωγή μεταξιού ήταν 25 με 30.000 οκάδες. Από αυτές οι 5.000 χρησιμοποιούνταν στα χωριά για την κατασκευή μαντιλιών, οι 5.000 στέλλονταν στα υφαντουργεία του Τιρνάβου και οι 6.000 σε εκείνα της Χίου. Το υπόλοιπο εξαγόταν στη Γερμανία από την ξηρά και στη Βενετία από τα λιμάνια της Δαλματίας. Σε ό,τι αφορά τις «καπότες», οι οποίες ήταν ονομαστές σε όλα τα λιμάνια της Μεσογείου γιατί

Το βιβλίο «Η Βιομηχανία στο Νομό Μαγνησίας: Από τον 19ο στον 21ο αιώνα» παρακολουθεί την πορεία της βιομηχανίας στην περιοχή από τις απαρχές της έως σήμερα. Η επικράτηση της βιομηχανίας έναντι του εμπορίου συντελείται κατά το μεσοπόλεμο, περίοδο που ο Βόλος μετασχηματίζεται σε μια από τις σημαντικότερες βιομηχανικές πόλεις της ελληνικής περιφέρειας, θέση που διατηρεί έως τις μέρες μας, παρ' όλα τα προβλήματα και τις ασυνέχειες που συμβαίνουν στη μακρά διάρκεια.

Ταυτόχρονα, γίνεται αναφορά στα χαρακτηριστικά της σύγχρονης βιομηχανίας της Μαγνησίας, καταγράφονται οι ιστορικές της επιχειρήσεις, που ιδρύθηκαν πριν από το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και εξακολουθούν να έχουν ανοδική πορεία έως τις μέρες μας, εκείνες που συνέβαλαν στην ανάκαμψη της μεταπολεμικής περιόδου, πολλές από τις οποίες είναι σήμερα μέλη διεθνούς εμβέλειας ομίλων, καθώς και οι επιχειρήσεις των αγροτικών συνεταιρισμών. Επίσης, παρουσιάζονται οι φορείς που συνδέονται με τη βιομηχανία, καθώς και η ταυτότητα και οι βασικές υποδομές του νομού.

Το βιβλίο ανοίγει το διάλογο γύρω από την εξέλιξη της βιομηχανίας στη Μαγνησία και προσπαθεί να συμβάλει στη συζήτηση για το μέλλον της. Προτρέπει να αναλογιστούμε αν οι συνθήκες που επέτρεψαν τη μεγάλη βιομηχανική πρόοδο της Μαγνησίας υπάρχουν και σήμερα.

ISBN 960-8386-37-3

9 789608 386372 >